

LET'S OVERCOME DISABILITIES
TOGETHER AGAINST DISASTERS

AFETLERE KARŞI ENGELLERİ
BİRLİKTE AŞALIM

GÖRME ENGELLİLER İÇİN YANGINLARA HAZIRLIK

Bu çalışma, Türkiye Ulusal Ajansı tarafından finanse edilen 2016-1-TR01-KA204-034345 numaralı "Afetlere Karşı Engelleri Birlikte Aşalım" Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Bu çalışmada yer alan bölümler referans verilmeden çoğaltılamaz. Kullanılması durumunda çalışmanın ve projenin tam isminin belirtilmesi zorunludur.

Eylül, 2017

"Erasmus+ Programı kapsamında Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmektedir. Ancak burada yer alan görüşlerden Avrupa Komisyonu ve Türkiye Ulusal Ajansı sorumlu tutulamaz."

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

GİRİŞ

Dünyada ve ülkemizde yaşanan afetlerin sayısında özellikle son dönemlerde önemli bir artış görülmekte olup, yaşanan afetler sosyal, kültürel ve ekonomik kayıpları da beraberinde getirmektedir. Afetlerden korunmanın en etkili yolu afetlere karşı hazırlıklı olmak ve bunu yaşam biçimi haline getirmektir. **Güvenli bir yaşam için; Bilgilenin, Plan yapın, Hazırlanın ve Uygulayın!**

Afetleri engellemek mümkün olmasa da vereceği zararları en aza indirmek ancak bilinçli, eğitilmiş ve planlı bir toplumla mümkündür. Her bireyin afet ve acil durumlar karşısında hazırlıklı olmasını amaçlayan bu çalışma, dezavantajlı grupların var olan doğru davranış şekillerini kendi imkân ve kabiliyetleri ölçüsünde uygulamalarını ortaya koymaktadır.

Kendi kişisel ihtiyaçlarınızı değerlendirerek ve bu ihtiyaçlara uyan bir acil durum planı hazırlayarak kendinizi ve sevdiğinizleri afet ve acil durumlara daha iyi hazırlayabilirsiniz.

Unutmayın, ihtiyaçlarınızı, tercihlerinizi ve becerilerinizi kimse sizden daha iyi bilemez. **KENDİNİZİN** uzmanı yine **KENDİNİZSİNİZ!**

YANGINDAN ÖNCE

- ◆ Yangın güvenliği önlemlerinin alınması konusunda uygulayabileceğiniz basit tedbirler bulunmaktadır. Bunlar;
 - Yapılarda yanmaz ve yanması güç yapı malzemelerinin kullanılması,
 - Duman ve gaz detektörü kullanılması,
 - Kolay erişebileceğiniz yerde faal bir yangın söndürme cihazı bulundurulması,
 - Çok sayıda elektrikli aletin tek bir prize bağlanmaması,
 - Elektrik ve doğalgaz tesisatının sık sık kontrol edilmesi,
 - Acil alarm ve ışıklandırma sisteminin kurulması,
 - Ateşleyici ve yanıcı malzeme kaynaklarının ayrılmasıdır.
- ◆ Engel durumunuza göre aileniz, yakınlarınız veya destek kişinizle birlikte değerlendirme yapıp, onlardan da yardım alarak;

- Evinizi veya ofisinizi, koridorları, merdiven boşluklarını, kapıları, pencereleri ve diğer alanları acil durumlarda binayı rahatça terk edecek şekilde güvenli hale getirin. Çıkış yolunuzu engelleyebilecek mobilyaları sabitleyin veya kaldırın.

Resim 1: Eşyaları sabitleme

- ◆ Bir **Afet Planı** ve Kişisel **Destek Ağı** oluşturun;
 - Bir Afet Planı oluşturun ve acil durumlarda nasıl iletişim kuracağınızı, ne şekilde tahliye olacağınızı kişisel destek ağınızdaki kişilerle birlikte planlayın.
 - Bir tahliye/kaçış planı oluşturulmalıdır. Yangın sonrası aile bireyleriyle buluşulacak açık ve güvenli alanlar (park, arsa, okul bahçesi ve güvenli boş alanlar) alternatifleriyle birlikte belirlenmelidir. Bunun için ev, okul, işyeri gibi sık bulunan mekânların yakınında bir buluşma alanı seçilmelidir. Yangın sırasında buralardan başka bir yerde bulunulması halinde aile üyelerinin nerede ve nasıl buluşacağı da, planda belirlenmesi gereken konular arasındadır.
 - Engelli bireyler için afet hazırlığındaki ilk adımlardan birisi destek için güvенеbileceği kişileri belirlemektir. Kişisel bir destek ağı, acil durumlarda sizinle iletişim kurabilecek, sizin iyi olduğunuzu kontrol edebilecek ve yardıma ihtiyaç duyarsanız yardım edebilecek kişileri içerir.
 - Kişisel destek ağı sizlere yürüme mesafesinde aile, komşu ve iş arkadaşı gibi en az üç kişiden oluşur.
 - Kişisel destek ağınızı evde, işyerinde ve zamanınızın çoğunu geçirdiğiniz mekânları kapsayacak şekilde oluşturun.

Resim 2: Afet Planı

- Kişisel destek ağındaki kişilerin bir tehlike durumunda sizi kontrol edebilmek için evinize girişin nasıl olduğu, sizden haber alınmadığı anlarda size nasıl ulaşabileceği gibi durumları bilmesi gerekmektedir.
- Böylece tahliye edilebilmeniz için kişisel destek ağındaki kişiler ve kurtarma ekipleri size kolayca erişebilir.
- Planınızdan kişisel destek ağındaki kişilerin haberdar olmasını sağlayın. Destek cihazlarınız ve gerekli belgeler konusunda onları bilgilendirin.
- Erişilebilir bir çıkış olmadığı ve bulunduğunuz binadan tahliye olmanız gerektiğinde size en uygun tahliye şeklini alternatifleriyle belirleyip destek ağındaki kişiler ile tatbik edin.
- Özellikle çok katlı bir apartman, site ya da büyük bir işyerinde kalıyorsanız apartman ve site görevlileri ile yöneticilerine engel durumunuz, özel ihtiyaçlarınız, bina ve yaşam alanlarınız ile ilgili liste verin. Olası bir afet ve acil durumda görevlilerin size etkin müdahalesi için bu durum önem arz etmektedir.

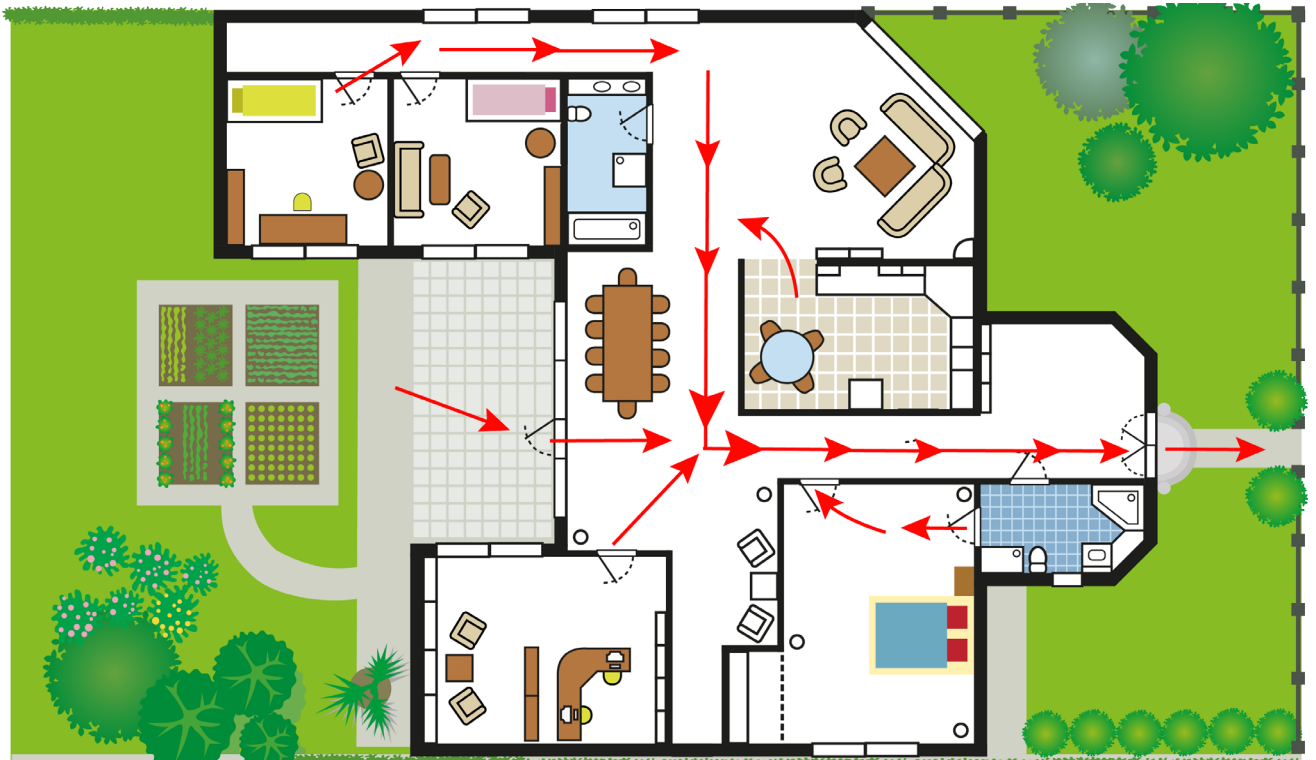

◆ Farklı senaryolara göre **tatbikatlar** yapın.

- Bu tatbikatlarda, destek ağınızdaki kişilerin yangın sırasında yanınızda bulunması ve bulunmaması gibi durumları dikkate alın. Tatbikatlar hem yangın anında yapılması gerekenleri, hem de yangından sonra tahliyeyi kapsamalı ve sık bulunduğunuz yerlerin tümünde (ev, okul, işyeri) uygulanmalıdır.

- Tatbikat sırasında karşılaşılabilecek sorunlar ve zorluklar planınızı revize etmenizi ve uygun davranış şekilleri geliştirmenizi sağlayacaktır.

- Tahliye tatbikatlarına hazırlık için öncelikle bir çıkış planı yapılmalıdır. Bu plan yapılırken bireyin yangın sırasında yalnız olması ve destek ağındaki kişilerle birlikte olması ihtimalleri düşünülerek hareket edilmelidir. Plan destek ağındaki kişilerle uygulanmalı ve yangın sırasında içinde bulunulan mekânın özellikleri değerlendirilerek çıkış yolları alternatifleriyle birlikte belirlenmelidir.

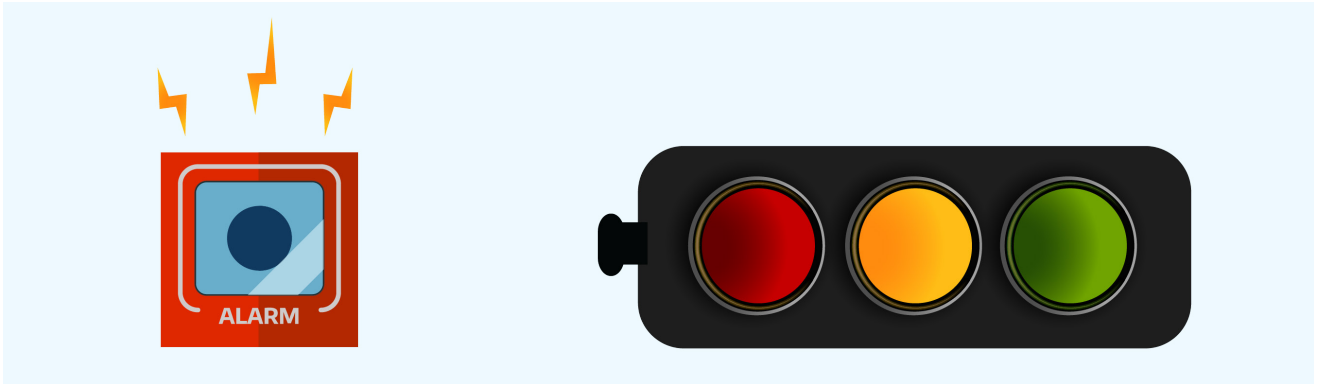
Resim 3: Tahliye / Çıkış Planı

- Apartman, iş yeri, alışveriş merkezleri, site gibi yapılarda oluşturulan yangın güvenlik holü; kaçış merdivenlerine ve çıkış alanına duman geçişinin engellenmesi, yaralı ve engellilerin bekletilmesi için güvenli bir alandır. Bulduğunuz ortamlardaki yangın güvenlik holüne çıkış pratikleri gerçekleştirin.
 - Lens, gözlük, görmeye yardımcı cihazlarınızı ya da bastonunuzu yatağınızın yanında veya size en yakın yerde bulundurun.
- ◆ Yaşam alanınızdaki yangın riskleri için kolay erişilebilecek bir yerde yangın söndürme tüpü bulundurun, gerektiği durumda kullanımı konusunda yerel itfaiye ve AFAD görevlilerinden eğitim alın.
- Yangın söndürme tüplerinin kolay erişilebilecek bir yerde olması gerekir.
 - Engel durumunuzun müsaade ettiği oranda yangınlara karşı pozisyon almayı, yangın söndürme cihazı ile yangına müdahale etmeyi öğrenin ve yangın söndürücüler hakkında hem kendinizin hem de refakatçinizin bilgi edinmesini sağlayın.
 - Görme yetinize bağlı olarak yangının boyutu hakkında değerlendirme yapıp başlangıç yangını ise imkânınız ölçüsünde müdahale edin.
 - Eğer yangın tüpünü kullanamayacak durumdaysanız kişisel destek ağınızdaki kişilerin kullanmayı öğrenmelerini sağlayın.
- ◆ Binaların yapım, kullanım ya da tadilat süreçlerinde “Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik” esasları göz önüne alınarak işlem yapılmasına dikkat edin.
- ◆ Kısmi olarak görebiliyorsanız ya da ışığı algılayabiliyorsanız, tahliye yolunu aydınlatmak amacıyla oda ve koridorlarda elektrik kesilmesi durumunda otomatik olarak devreye giren güvenlik ışıkları yerleştirin.

- ◆ Ev ve iş yerinize ikaz ve alarm sistemleri taktırın. İkaz sistemlerinizi belli periyotlarda test edin.
- ◆ Ev ve işyerlerinizin birbirinden bağımsız bölümlerinde, farklı ikaz sesi ve farklı ses tonu çıkartan dumana duyarlı alarm algılama ikaz sistemleri bulunurun.

- Bu bize hangi mekânda yanmanın gerçekleştiğini anlamamızda yardım edecektir. Örneğin; yatak odasında meydana gelen bir yanma neticesinde oluşacak dumana algılayan cihaz ile mutfakta meydana gelebilecek yanmayı algılayan cihazın alarm seviyesi ve ikaz sesi birbirinden farklı olmalıdır.
- ◆ Çıkış ve tahliye kapılarının dışa açılır olmasını sağlayın.

◆ Afet ve Acil Durum Çantası Hazırlayın;

• Afet ve acil durumlar her an her yerde meydana gelebilir ve siz gerekli malzemeleri aramak veya almak için herhangi bir fırsat bulamayabilirsiniz. Engel durumunuza göre özel ihtiyaç ve temel yaşamsal destek malzemelerini içeren afet ve acil durum çantası hazırlayın ve çantanızı sizin için kolay erişilebilir yerlerde muhafaza edin.

• Tavsiye edilen içerik: Medikal ihtiyaçlar, su, kuru gıda, reçete örnekleri, hijyen malzemeleri, acil durum iletişim bilgileri, önemli evrakların kopyası ve destek ağınızdaki kişilerin iletişim bilgilerini içeren liste, battaniye, aile fertlerinin güncel fotoğrafları, bütçe, pil, radyo, kıyafet, düdük, yıkıntıları temizlemek için eldiven, ilk yardım kiti, kimlik fotokopisi, toz maskesi ve gözlüğü, evinizin yedek anahtarı, çocuklar için mama, bez, biberon, emzik vb.

Resim 4: Acil Durum Çantası

- Özel ihtiyaçlar: Gözlük, katlanabilir baston, kullanılan protezler, konuşan saat, görme yeteneği az olanlar için güçlü ve geniş ışınlı el feneri, kullanıyorsanız lens ve solüsyon vb.
- Bu malzemeler tavsiye edilen içeriktir. Özel ihtiyaçlarınıza göre çantanızı oluşturabilirsiniz.
- Afet ve acil durum çantası içerisindeki tüm malzemeleri periyodik aralıklarla kontrol edin, gerektiğinde yenileyin (Su, Gıda ve Pillerin son kullanma tarihleri ile mevsime göre kıyafetlerin güncellenmesi).
- Önemli evrak fotokopileri ve su ile temas ettiğinde tahrip olacağını değerlendirdiğiniz eşyalarınızı su geçirmez koruyucu malzeme içerisinde muhafaza edin.
- Afet ve acil durum çantası hazırlanırken, herkes tarafından ve özellikle bireyin engel durumuna uygun olarak kolaylıkla taşınabilir şekilde ve ağırlıkta olmasına dikkat edilmelidir.
- Kullanılan cihaz ve gereçlerin çantaya konulamayacak büyüklükte olması halinde güvenli bir yerde muhafaza edilmesine ve her zaman çantayla yan yana durmasına dikkat edin.
- Afet ve acil durum çantanızı, kolay ulaşabileceğiniz şekilde hazır bulundurun.
- Afet çantanızdaki malzemeleri renkli bant, kabartma baskılı veya braille alfabesi kullanarak işaretleyin.

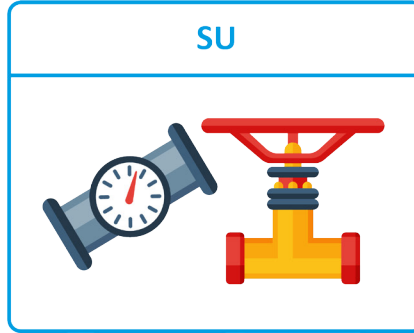
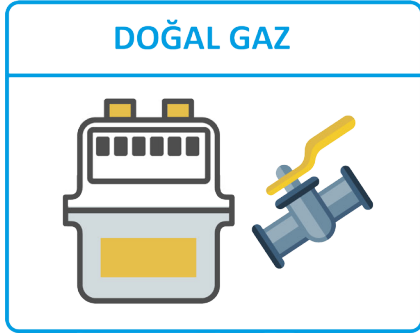
◆ **Kişisel Değerlendirme Listesi** Hazırlayın;

- Afet ve acil durumlar sonrası, görevlilerin engel durumunuza göre ihtiyaçlarınızı daha iyi anlaması ve etkin şekilde müdahale edebilmesi için günlük hayatta yapabildiğiniz ve yapamadığınız kişisel becerileri içeren kişisel değerlendirme listesi hazırlayın ve listenizi afet ve acil durum çantanızda muhafaza edin.

◆ Afet sonrası olası bir geçici barınma ihtiyacına karşılık yakın çevrenizdeki ya da bölgenizin dışındaki bir otel veya sığınma merkezindeki erişilebilir mekânları belirleyin.

- ◆ Evinizde gaz, su ve elektrik kaynaklarının yerlerini öğrenin ve nasıl kapatılacağını bilin. Tesisatları erişilebilir hale getirin.

- Gaz, su ve elektrik kesme valflerini parlak renkli bant, geniş baskılı etiketler veya Braille metni ile belirleyin.
- ◆ Yatmadan önce kullandığınız gözlük ya da görmeye yardımcı cihazlarınızı, başucunuza sabitlenmiş olan bir kap içine yerleştirin. Bu durum uykudan panikle uyanmış bir kişinin cihazlarına hızlı bir şekilde erişebilmesini kolaylaştıracaktır.
- ◆ Rehber/asistan hayvanlar ve köpekler gündelik hayatta olduğu kadar olası bir afet ve acil durumda da yol arkadaşıdır. Rehber/asistan hayvanlar meydana gelen tehlikelerden güvenli bir şekilde kurtulma ve görme engelli bireye tahliye anında kılavuzluk etme konusunda yardımcı olabilirler. Eğer bir rehber/asistan hayvana sahipseniz;
 - Afet ve acil durum çantanızı hayvanınızın bakım ihtiyaçlarına göre belirleyin ve onlar için de hazırlık yapmayı unutmayın.
 - Aşağıdaki liste, acil durumlarda rehber/asistan hayvanınızın veya evcil hayvanınızın ihtiyaçlarını karşılamak için elinizde bulunması gereken temel öğelerdir. Afet sonrası tahliye gerekebileceğinden, afet ve acil durum çantanızın erişilebilir olduğundan ve taşınmasının kolay olduğundan emin olun.

Hayvanlar için acil durum çantası içeriği: Yetecek kadar şişelenmiş su, hayvan yemi, kaşık, tasma ve sevk kayışı, koşum takımı, battaniye ve oyuncak, plastik çanta, kağıt havlu, poşet, steril eldiven, karne fotokopisi (sahiplik bilgisi, kimlik bilgileri, veteriner kağıtları), manüel konserve açacağı, kullandığı ilaçlar, vitamin, gazete, ağızlık, maske (toz ve dumana karşı) mama, su kabı vb.

- Bu malzemeler tavsiye edilen içeriktir. Hayvanınız özel gereksinimlerine göre çantayı oluşturabilirsiniz.
- Çanta içerisindeki değişmesi gereken malzemeleri 6 ayda bir kontrol ederek yenilemeyi unutmayın.

Resim 5: Hayvanlar için acil durum çantası içeriği

- ◆ Bir yangın sırasında veya sonrasında ev hayvanlarının ve rehber hayvanların kafası karışmış, korkmuş veya yaralanmış olabileceğini unutmayın. Hayvanlarınızı taşımak ve tahliye edebilmek için ulaşılabilir bir yerde kafes ya da taşıyıcı bulundurun. Onları arkada bırakmayın.

YANGIN SIRASINDA

- ◆ Herhangi bir yangın riskine maruz kalırsanız;
 - Alev ya da duman hisseder, yanık kokusu alırsanız hemen “Yangın var!” uyarısı yaparak imkânlar dâhilinde alarmı çalıştırın ve hemen “110 İtfaiye” yi arayın.
 - Geniş çaplı bir yangında bir an önce bulunduğunuz yeri terk edin ve yangını söndürmeye çalışmayın. Ancak küçük çaplı başlangıç yangınlarına görme yetiniz doğrultusunda imkânınız varsa ve söndürme eğitimleri almışsanız müdahale edebilirsiniz. Hiçbir şekilde hayatınızı tehlikeye sokacak bir risk almayın.
 - Başlangıç yangınlarına müdahalede yangın söndürme cihazlarını kullanırken **PASS** yöntemini uygulayın:

P imi çek,

A teşin kaynağına yönelt,

S ik,

S üpür.

Resim 6: Bir yangın söndürücü nasıl kullanılır.

- ◆ Kendinizin ya da destek ağınızdaki kişilerin başlangıç yangınına müdahale etmek zorunda kalması durumunda; 3-6 m. arası mesafeden tesirli olan söndürme cihazlarını muhtemel yanma bölgesine doğrultarak cihazın püskürtülmesini sağlayın. Kapalı bir ortamda kullanılan yangın söndürücü, yanmayı yavaşlatacak ve alev ısısını düşürecektir. Bu da bulunulan yerin terk edilmesi için yeterli zamanın kazanılması anlamına gelmektedir.
- ◆ Daha önce de bahsedildiği gibi yangına başlangıç safhasında (yani bir dakika içinde) müdahale edilmeli, daha sonrasında “Yangın var” diye bağırlarak imkanlar dahilinde (alarm ikaz sistemleri vb.) ihbarda bulunulup güvenli bir bölgeye kaçılmalıdır.
- ◆ Evlerde yangın çıkması muhtemel en riskli alanlar mutfaklardır (ocak ve tava yangınları, fırın, su ısıtıcısı vb. aletlerin açık unutulması gibi nedenlerle çıkan yangınlar).
- ◆ Mutfakta, ocağınızın üzerindeki tava tutuşursa paniklemeyin ve sırasıyla şunları yapın:
 - Ocağınızı kapatın,
 - Musluk altında havlunuzu ıslatın,
 - Yanan tavanın üzerine kapatın,
 - Tavayı yerinden oynatmayın,
 - Asla üzerine su dökmeyin.
- ◆ Elektrik yangınlarına da asla su ile müdahalede bulunmayın.
- ◆ Önceden hazırladığınız ve tatbik ettiğiniz tahliye planı ile güvenliğinizi sağlayın. Tahliye yollarının erişilebilir olduğundan emin olun.

- ◆ Çıkış yönü ya da kapı altından duman geliyorsa alternatif yollar bulmaya çalışın.
 - Duman ya da yanık kokusu başka odadan geliyorsa kapıları açmadan önce sıcaklığı test edin. Elinizin arkası ile kapılara dokununuz. Dokunduğunuzda çok sıcak hissi veren veya altından duman kokusu aldığınız kapıları açmayın. Kapının açılması yangının büyümesine neden olacaktır. Eğer sıcaklık normal ise yavaşça kapıyı açın, hala duman var ise zeminden sürünerek hareket etmeye çalışın.
 - Yangın esnasında ağır duman ve zehirli gazlar tavanda birikir, bu nedenle zemine çökün ve güvenli bir yere doğru ilerleyin.
- ◆ Bulunulan iç mekânlarda asla duvardan uzaklaşmayın. Yoğun duman içeren bir alanda duvardan uzaklaşırsanız kaybolma riskinizin arttığını unutmayın. Afet Planınızda belirlediğiniz çıkış/tahliye yolundaki eşyaların yerini ve çıkış kapılarını hafızanızda yer edinin. Duvar bırakılmadan devam edin, sizi çıkış kapısına yönlendirecektir.
- ◆ Yangın kaçış yönünde bir mekânda ise; kapıyı tamamen açmayıp hafifçe aralayarak içerideki hararetin boyutunu değerlendirin. Eğer bu hararet hayati tehlike yaratacak şekilde değilse kapıyı aralayıp, duvar kenarından eğilerek en yakın çıkış noktasına yönelin.
- ◆ Binadan çıkamıyorsanız, bir pencerenin yanında dışarıdakilerin sizi görebileceği bir konumda kalın ve yardım isteyin. Dolap ya da masa altı gibi yerlere sığınmayın.

- ◆ Dışarıdaki dumanın içeri girmesini önlemek için kapı boşluklarını ve havalandırma deliklerini imkânınız varsa nemli bir bezle kapayın.
- ◆ Yoğun duman ortamında mümkünse ağzınızı ve burnunuzu ıslak mendil veya bez parçasıyla örterek nefes alın.
- ◆ Elbiselerinizin tutuşması durumunda, koşmaya çalışmayın, bulunduğunuz yerde **DURUN**, kendinizi yere **BIRAKIN** ve alevleri söndürmek için yerde **YUVARLANIN**, ellerinizle yüzünüzü koruyun.
- ◆ Acil durumlarda ev ya da iş yerinizde destek ağınızdaki kişileri uyarmak amacıyla çağrı butonu kullanabilirsiniz.

UNUTMA

**DUMAN ATEŞTEN DAHA ÖLDÜRÜCÜDÜR!
GÜVENLİ BİR ÇIKIŞA SÜRÜNEREK GİT!
EĞER GİYSİLERİN TUTUŞURSA; DUR,YAT,YUVARLAN!**

Resim 7: Elbiselerin tutuşması durumunda yapılması gerekenler.

YANGINDAN SONRA

- ◆ Afet Planınızda önceden belirlenmiş olan acil durum toplanma/buluşma alanlarına gidin ve orada bekleyin.

- ◆ Durum değerlendirmesi yapın.
 - Soğukkanlı olmaya çalışın. Yangından ne şekilde etkilendiğinizin, sağlık durumunuzun ve çevrenizin durumunu değerlendirin.
- ◆ Başlangıç yangınına müdahale ettiyseniz; ısıdan yangının tekrar parlamasını önlemek için söndürdüğünüz yere su dökerek soğutma yapın. Pencereleri açın, içerdeki dumanı temizleyin.